

БРАТІНОВ І. І.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри криміналістики

ЩОДО СУТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ НАРКОЗАЛЕЖНОГО ЗЛОЧИНЦЯ

Правильне визначення тактики слідчих дій, ефективність розслідування в цілому неможливі без ретельного вивчення особистості злочинця. Встановлення та вивчення особистості злочинця має криміналістичне значення, зокрема, для висування та перевірки версій про причетність до розслідуваного злочину конкретної особи, для її розшуку, встановлення всіх співучасників злочину та інших обставин. Це дає можливість передбачити негативний або позитивний характер впливу тактичних прийомів, що застосовуються при проведенні слідчих та негласних слідчих дій при розслідуванні злочинів наркозалежних осіб.

Основною відмінною ознакою наркозалежного злочинця є наявність «наркоманії». Наркоманія (з грецької — пристрасть до заціпеніння) — це складне соціальне явище, що викликає глибокі соціально-правові та медичні наслідки, які негативно відображаються на моральному та фізичному стані як окремої особи, так і всього суспільства [1, с. 43]. Законодавець визначає наркоманію як психічний розлад, зумовлений залежністю від наркотичного засобу або психотропної речовини внаслідок зловживання цим засобом або цією речовиною [2, ст. 1].

До теперішнього часу в юридичній літературі не склалися однозначного підходу до визначення наркоманії. Митрофанов І. І. визначає наркозалежну особу як таку, що страждає на психічний розлад, зумовлений хронічною інтоксикацією внаслідок систематичного вживання наркотичної або психотропної речовини, їх аналогів та характеризується психічною та фізичною залежністю від них [3, с. 5].

А. Б. Смулевич розуміє під наркоманією стан тимчасової або хронічної інтоксикації, спричиненої вживанням різних психоактивних речовин [4, с. 152]. Свлюєв Д. І. дає таке визначення особистості наркозалежного злочинця: «Особистість наркомана-злочинця — особистість людини, хворої на наркоманію, визнана такою у встановленому законом порядку, що вчинила злочин внаслідок властивих психологічних особливостей, антигромадських поглядів, негативного ставлення до моральних цінностей та вибору суспільно небезпечного шляху для задоволення потреб, обумовлених наркоманією». Ряд дослідників ототожнюють наркоманію з алкоголізмом, західні фахівці замість терміна «наркоманія» пропонують використовувати термін «лікарська залежність» [5, с. 16].

Для наркотичної залежності характерний фазний перебіг з наявністю в своїй структурі декількох стадій. Перша стадія наркоманії характеризується розвитком психічної залежності організму в результаті

вживання наркотиків та появою потягу до їх повторного прийому з метою досягнення «психологічного комфорту». Друга стадія проявляється при систематичному вживанні наркотичних речовин в однакових дозах, коли поступово знижується ефект ейфорії та зникає відчуття наркотичного сп'яніння. Це призводить до змін обміну речовин в організмі людини та вищикпешія фізичної залежності, абстинентного синдрому при неможливості своєчасного вживання наркотику.

Третя стадія характеризується виснаженням, зниженням працездатності організму. На цьому етапі подальше збільшення дози або частоти прийому наркотиків вже не викликають відчуття ейфорія, які були на першій стадії, а лише послаблює абстиненцію. Людина стає повністю залежною від наркотиків.

Закоподавець дає визначення особи, хворої на наркоманію, під якою розуміє особу, що страждає на психічний розлад, що характеризується психічною та (або) фізичною залежністю від наркотичного засобу чи психотропної речовини, і якій за результатами медичного обстеження, проведеного відповідно до цього Закону, встановлено діагноз «наркоманія» [2, ст. 1].

Таким чином, можна констатувати, що наркоманія розуміється більшістю авторів як захворювання, що виникає у зв'язку зі споживанням засобів та речовин, які включені закоподавцем до списку наркотиків. Таке визначення зумовлене саме правовими чинниками, адже з медичного боку клінічні ознаки наркоманії не мають суттєвих відмінностей від токсикоманії.

Проведений аналіз вивчення сутнісної сторони особистості наркозалежного взагалі та наркозалежного злочинця зокрема, наукових точок зору з питання визначення поняття дозволяє зробити висновок, що захворювання наркоманією не є суто медичною проблемою, загальноновідомо, що це комплексна соціальна, медична, правова проблема. Погоджуючись з тим, що наркоманія — це захворювання, яке являє собою залежність від наркотичного засобу, підкреслимо, що з точки зору криміналістичного аналізу наркозалежних необхідно звертати увагу, що залежність може виникнути не тільки в результаті незаконного, але й медичного застосування (лікування хворих на рак) наркотиків; не тільки умисного, але й необережного прийняття препарату, насильницького застосування; не тільки систематичного, але й випадкового вживання (паприклад, звикання до героїну виникає навіть після одноразового вживання).

Небезпека поширення цього соціального явища полягає в тому, що систематичне споживання наркотиків завдає несправної шкоди здоров'ю, калічить психіку людини, гальмує її моральний розвиток, призводить до деградації. У пошуках чергової дози наркотиків або коштів для їх придбання наркомани здатні вчинити будь-які кримінальні правопорушення.

Список використаних джерел

1. Словарь терминов, относящихся к алкоголю, наркотикам и другим психоактивным средствам. Всемирная организация здравоохранения, Женева, 1996. – ISBN 9241544686. – 80 с.
2. Закон України 15 лютого 1995 року «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» [Електрошій ресурс]. – Режим доступу: [http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/62/95- %D0 %B2 %D1 %80](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/62/95-%D0%B2%D1%80)
3. Митрофанов І. І. Кримінально-правові засоби впливу на паркозалежних осіб, які вчинили злочини [Текст] : автореферат дис.... канд. юрид. наук : 12.00.08 Кримінальне право. Криминологія. Кримінально-виконавче право. / І. І. Митрофанов. – Д.: Б. в., 2009. – 20 с.
4. Смудевич А. Б. Неалкогольные токсикомании (паркомагии) // Справочник по психи-атрии / Под ред. А. В. Снежневского. М., 1974. – 246 с.
5. Евлов, Д. И. Личность паркомагн-преступника и ее социальная реабилитация в государствах-участниках Союза Беларуси и России: автореф. Дис. ... к.ю.п. Специальность 12.00.08 – Уголовное право и криминология; Уголовно-исполнительное право. М., 2002. – 24 с.

КОСОЛАП О. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри криминології

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ІНТЕРНЕТ-ПРОСТОРОМ

Сучасні інформаційні технології здійснили справжню революцію серед звичних раніше засобів та способів спілкування, зв'язку, передачі та поширення інформації. Внаслідок чого, великий обсяг інформації, який перебуває в Інтернет-просторі, потребує належного механізму використання, узагальнення, контролю, і, в першу чергу, — з боку держави. Актуальною стає тематика використання інформації, що міститься в Інтернеті, зокрема в соціальних мережах, для виявлення та розслідування злочинів.

Окремі аспекти проблем правового регулювання Інтернет-простору з метою використання даних для виявлення та розслідування злочинів у своїх роботах досліджували В. Б. Вехов, І. О. Воропов, В. Д. Гавловський, А. М. Новицький, В. П. Шеломенцев та ін. Але, на жаль, не лише питання правового регулювання використання соціальних мереж, а й взагалі деякі аспекти використання та функціонування Інтернет — простору в нашій країні залишаються невисвітленими на законодавчому рівні. Тому актуальним є вивчення та аналіз